

15/9

22

18/9

Morgon-Tidningens fantasiskatter

I söndags gav Morgon-Tidningen i sin huvudledare några meddelanden om engelsk skattelagstiftning i tydlig avsikt att framhäva de engelska skatternas hårdhet i jämförelse med de svenska. Kämpunkten var en uppgift given i radio av tidningens förra medarbetare Kurt Andersson. I staden Bath betalades, sades det, i kommunalskatt "ett pund per pund! Om ett hus är värt 7.000 pund, betalas 7.000 pund i kommunalskatt." Påståendet var så stoltligt att det måste antas bero på tryck- eller skrivfel (om också ett väl kraftigt sådant); att en person med en egendom värd 100.000 kronor skulle betala lika mycket om året i kommunalskatt förutsattes vara en tanke som inte ens Morgon-Tidningen kunde ta på allvar. Denna välvilliga tolkning har emellertid visat sig vara oriktig. Då tidningens misstag påpekades blev svaret ett lugnt förnekande. Det givna exemplet "var hämtat från ett radioprogram, författat av en av Radiotjänsts mest uppskattade medarbetare".

Hur förhåller sig då själva saken? Den kommunalskatt varom det här är fråga är en speciell hyresskatt; dess underlag är alltså det taxerade hyresvärdet, i regel givetvis blott några få procent av fastighetens taxeringsvärde. Detta taxerade hyresvärde är av ålder orimligt lågt; för att skatten inte skall bli orimligt låg har man — i stället för att höja taxeringen — höjt uttagsprocenten (motsvarande vår kommunala skattesats). Det förekommer rent av att 33 shilling uttas per pund, dvs. 165 procent av det taxerade hyresvärdet. Morgon-Tidningen har alltså inte skilt mellan fastighetsvärde och hyresvärde och än mindre haft någon aning om att det taxerade hyresvärdet är ett helt annat än det verkliga. Om tidningen vill vidhålla sin ståndpunkt, bör den modifieras på ett sätt som än mera passar dem som ivrar för höga skatter. I vissa orter i England, kan man skriva, "betalas ett och ett halvt pund per pund! Om ett hus är värt 7.000 pund, betalas 10.000 pund i kommunalskatt." Det låter lockande, inte sant?

I själva verket tar den engelska kommunalskatten — hy-

resskatten — 2—4 procent av folks inkomster, ungefär en tredjedel av vad den svenska kommunalskatten tar.

Radiotjänsts medarbetare hr Andersson och Morgon-Tidningen har lika grundligt blamerat sig. Om de inte vågar erkänna sin otroliga tanklöshet, bör de i varje fall hålla tyst. Atminstone från Radiotjänst borde dock o villkorligen en rättelse komma.

Sydamerika

16/9 - 9/12

Dreyfusaffären i fransk politik

Dreyfus degraderas på krigsskolans gård i Paris den 5 januari 1895.

FÖR FEMTIO ÅR SEDAN, den 20 september 1899, blev Alfred Dreyfus fri efter fem års fängelse — mesta tiden på Djävulsön i Franska Guayana. Han blev fri, men inte frikänd. Den andra krigsrätten i Rennes hade i feg kompromisslust dömt honom till tio års fängelse för förräderi "under förmildrande omständigheter"; men hans oskuld stod för de icke förblindade utom tvivel, och regeringen skred omedelbart till benådning. Därmed var det andra skedet i Dreyfusaffären avslutat.

Affären började på hösten 1894, då ett hos den tyske militärattachén av det franska kontraspionaget uppsnappat förrådigt meddelande på till ytterlighet lösa grunder tillskrevs den judiske kaptenen i generalstaben Dreyfus och denne av en bakom lyckta dörrar arbetande krigsrikt dömdes till degradering och livstidsdeportation. På krigsskolans stora gård i Paris, i närvaro av detachment från alla Paris regementen och många tusen civila åskådare ägde degradationen rum; "bödelsen", en jättelik gardesofficer, ryckte av Dreyfus hans epåletter och galöner och bröt sönder hans värja; Dreyfus bedyrade sin oskuld, men överröstades av massans rop — "till döden", "förrädare", "judesvin" — och den militära

Nyutnämnde majoren Alfred Dreyfus dekoreras den 21 juli 1906 av general Galain med riddartecknet av hederslegionen.

musiken; dagen därpå jublade de nationalistiska och antisemitiska tidningarna, med män som Maurice Barrès och Léon Daudet i spetsen, över Dreyfus förnedring och folkets patriotism. Avslutningen kom först på sommaren 1906, då Dreyfus av kassationsdomstolen förklarades ha blivit dömd "av misstag och med orätt". Vid en ny militär ceremoni blev Dreyfus rehabiliterad, utnämnd till major och riddare av hederslegionen; nu ropade massorna "leve armén", "leve republiken", "leve sanningen", och trupperna defilerade under Marseljåsen för den gråtande Dreyfus. Vad de kände som genom år av arbete och strider lyckats föra sanningen till seger har bäst sagts av

Charles Péguy. "Vi sade att en enda orättvisa, ett enda brott, en enda olaglighet, särskilt om den är officiellt bekräftad och erkänd, en enda oförrätt mot mänskligheten, en enda kränkning av rättvisan och rätten, särskilt om den är allmänt, legalt, nationellt, bekvämt godtagen, ett enda brott bryter och är tillräckligt för att bryta hela samhällskontraktet, hela det sociala sammanhanget, en enda orätt, en enda vanhedrande handling är tillräckligt att vanhedra, att vanära ett helt folk."

Indicierna mot Dreyfus var från början svaga, praktiskt taget obefintliga. Den första domen blev möjlig genom några militärens fördomar, känslan för disciplinens och sammanhållningens värde, de hemliga rättegångsförhandlingarna; vid processen i Rennes 1899 klarades att de dömande i den första processen knappast tagit del av anklagematerialet, utan snarare ansett sig följa en order än avkunna en dom. Då bevisens bräcklighet småningom blev uppenbar, främst genom generalstabsofficeren överste Picquart, sökte militärerna, i regel sannolikt missledda och i god tro, förskansning bakom lösa rykten om hemliga och farliga bevis, påståenden om att Dreyfus erkänt eller indirekt vidgått sin skuld, rena förfalskningar. Då striden var som hetast 1898 och 1899 var det inte lätt för genomsnittsfransmännen att ta ställning, ty mörklägningen gjorde på många punkter en säker analys omöjlig. Även då generalstabsöversten Henry i augusti 1898 erkände sig ha förfalskat aktstycken, kunde det påstås att förfalskningarna tillkommit för att ersätta de verkliga bevisen, vilka på grund av sin storpolitiska beskaffenhet inte kunde företes; nationalistledaren Charles Maurras — efter det andra världskriget dömd som förrädare — hyllade Henry för hans "patriotiska förfalskning". För anhängarna av en revision gällde det att få fram de aktstycken som låg till grund för dylika påståenden, att kritiskt undersöka det torftiga källmaterial som var pålitligt, att uppvisa det osannolika eller orimliga i rykten och tydningar.

Att Dreyfusaffären kunde leda till en kris som skakade Frankrike berodde emellertid på att en politisk motsättning snart fördunklade den juridiska debatten. Politisk inte i första

rummet i den meningen att partier och rörelser engagerades, utan främst så att allmänna grundsatser, åskådningar i stor stil blev de verkliga aktörerna i dramat. Allt tydligare gick antidreyfusarderna över till en subsidiär försvarslinje sedan deras teknisk-juridiska positioner undergrävts: de hävdade inte blott att Dreyfus var skyldig, utan också — och med större energi — att det var nödvändigt att anse honom vara skyldig. Hur skulle det gå med arméns och statens auktoritet, sade man, om de militära ledarna överbevisades om att ha dömt en oskyldig eller att ha godtagit denna dom, och om en rad skiftande ministärer visades ha uppträtt som garantier för avslöjade lögnare? Skulle inte statsauktoriteten undergrävas, Frankrike förlora sin prestige bland nationerna? Då Barrès skrev "Dreyfus eller arméns chefer, det är det valet det gäller" och att Drey-

fus skuld var en "fransk sanning", dvs. en för Frankrike nyttig föreställning, började det bli klart att striden gällde stora grundsatser. Relativism och pragmatism mobiliserades i de styrandes och nationalismens tjänst — det har sedan blivit en välkänd manöver. Därmed överfördes striden på ett annat plan. Fanns verkligen inte sanning i den enkla meningen att Esterhazy, inte Dreyfus, författat den "bordereau" på vilken krigsrättsdomen främst grundades? Borde denna sanning förkvävas, och därmed en oskyldig människas liv förstöras, för att skydda den franska staten? Var denna stat, denna nation, identisk med den grupp av officerare och politiker som gjort sig skyldig till ett misstag eller en gemenhet? Var det inte just i Frankrikes intresse att rättvisan segrade genom att man visade mod att erkänna ett felsteg och straffa de verkligt skyldiga?

Så gick debatten inom den grupp av intellektuella, av författare, vetenskapsmän och publicister, som tog ledningen och efter hand tvingade politikerna att bekänna kort. Många rykten skapades eller befästes i denna strid. Emile Zola skrev i sin "Jag anklagar" affärens mest ryktbara aktstycke; med sina under årtal nästan dagliga artiklar i L'Aurore utförde Clemenceau en av journalistikens stora bragder; Jaurès ledde sina socialister över till dreyfusarderna i strid med den riktning som förklarade "rätten och rättvisan" vara "ord utan mening så länge det kapitalistiska samhället består"; till de i andra ledet kämpande hörde unga män som sedan blev inspiratörer och ledare — Blum, Painlevé, Gide, Péguy, Prout, Benda. Under affären framträdde, skriver Blum, det säkraste tecknet på en kollektiv känslökris, "den minskade känslan för livets

värde. När jag tänker tillbaka på den hetsigaste tiden under affären är detta mitt starkaste minne: Varken för mina vänner eller mig själv syntes det egna livet vara av betydelse; vi skulle utan minsta tvekan och framför allt utan minsta ansträngning ha offrat oss för det vi ansåg vara sanningen och rättvisan." Ur affären framgick män för vilka enkla och släta ord som sanning, rättvisa och frihet för alltid hade fått glöd.

Men affären blev politik även i en annan, trivialare mening; den övergick, för att tala med Péguy, från mystik till politik. Bakom förpostlinjerna marscherade de tunga formationerna upp: å ena sidan monarkister, nationalist, klerikaler, konservativa, å andra sidan radikaler, socialister, antimilitarister, den katolska kyrkans fiender. Den moderata majoriteten av parlamentariker, som länge varit tyst och tveksam, tog småningom parti för

27
9
24

Dreyfus; då Poincaré, som varit minister i den regering under vilken Dreyfus dömdes, i november 1898 bröt sin alltför långa tystnad och under vänernas påtryckningar och applåder gick över till dreyfusardernas läger var stridens utgång klar. Republikanerna samlade sina krafter under trycket från högern; på sommaren 1899 bildades under Waldeck-Rousseau en koalitionsregering för att "göra slut på den agitation som under genomskinliga förändringar riktas mot den av den allmänna röstvännen helgade regimen". Den republikanska koncentrationen

fullföljdes i radikalismens tecken och blev grundvalen för den kyrkofientliga politik som med Waldeck-Rousseau och Combes betecknar ett nytt skede i fransk historia.

Det är dock inte denna politik i inskränkt mening som gör Dreyfusaffären till en stor sak. Det är den "mystik" som kom Frankrikes bästa män att under några år ägna sina krafter åt att försvara en oskyldig man mot stat och kyrka, nationalism och klerikalism, omänsklighet i statsnyttans eller relativismens förklädning.

Herbert Tingsten

En modern gammalliberal

HAROLD NICOLSON har fullföljt sin serie av utmärkta populära biografier med en bok om *Benjamin Constant* (Constable, 18 s.). Skildringen bygger på omfattande studier och ger en lika kunnig som fängslande orientering; någon stor, "definitiv" biografi över Constant finns inte, och Nicolson har inte avsett att fylla denna lucka.

BENJAMIN CONSTANT

Det är främst Constants romantiska sida som Nicolson ägnar sitt intresse. Constant är berömd för sina kärlekshistorier och framför allt för den mångåriga förbindelsen med madame de Staël. Deras förhållande är den klassiska illustrationen till den passionens ideologi som Rousseau skapat: analyserande resonemang, svartsjuka, otrohet, våldsamma scener av bitterhet och ömhet, hot om mord och självmord — en blandning av skådespeleri, systematisk upphetsning och verklig tragik. Madame de Staël var huvudpersonen i dramat liksom i den lilla intellektuella krets de båda tillhörde; hon var tillräckligt robust för att kombinera de sentimentala och sensuella ansträngningarna med ett ordnat och energiskt arbete. Constant var mera subtil och bräcklig. Han förde överallt med sig det påbörjade manuskriptet till den stora boken om religionernas historia, men mellan brytningarna, bedrägerierna och försoningarna blev inte mycket utträttat. Under de femton år då madame de Staël var medelpunkten i hans liv (omkring 1795—1810) skrev han knappast mer än sin dagbok och — på några veckor i hemlighet — romanen "Adolphe", en av de främsta kärleksromaner som skrivits. Först sedan han återförenats med den mindre kraftförödande Charlotte von Hardenberg fick han det visserligen mycket relativa lugn som gav honom tillfälle att bli en stor politisk författare.

Nicolson behandlar Constant som privatperson och älskare med sympati, men också med en viss ironi. Han lyckas med sin något torra belevnenhet inte alltid att ta Constant riktigt på allvar, han observerar de komiska dragen, men har inte tillräckligt sinne för tragiken.

Constant inte bara spelade, han var en lidelsefull, söndersliten, olycklig människa — där om ger dagboken besked. Han äcklades och ängslades över sin egen obeständighet, sin lättja, sin oförmåga till intellektuell och känslomässig koncentration. Att dessa drag förenades med högmod över hans förmåga att genomskåda och över det egna jagets komplicerade beskaffenhet utesluter inte äkthet. Nicolson är alltför benägen att göra Constants själviroi till bas för sin egen ironi, och det ligger därför ett stänk av grovhet i hans karaktäristik.

*

Constant saknade inte praktisk politisk erfarenhet. På madame de Staëls tillskyndan insattes han av Napoleon strax efter 1799 års statskupp i en av de "representativa" församlingarna, tribunatet, men självständigheten segrade över ambitionen, och han uteslöts på grund av sin opposition år 1802, då förste konsuln "skummade grädden" av församlingen. Ehu ru den napoleonska regimen efter denna konflikt blev ett huvudobjekt för Constants kritik, stannade han av inte helt utredda skäl i Paris under de hundra dagarna, umgicks med den återkomne kejsaren och hjälpte till med utarbetandet av den nya författning som efter några veckor annullerades vid Waterloo. Under restaurationen blev Constant medlem av